

[III p 12]

^u demonstratiuas rationes dicit suas asserciones¹³² magis esse rei
 de qua loquimur consentaneas quam aliorum et inuocando auxilium
 diuinum in fine libri terci hoc inter alia petit ut¹³³ dicat sibi
 ipsi uconuenienter et proposito¹³⁴ operi decenter.

que ref

[III m 12]

FELIX QUI POTUIT metrum xii et ultimum istius tercii libri
 quod dicitur Gliconium de quo habitum est supra libro primo
 metro sexto. Postquam ostendit Philosophia que sit uvera beatitudo
 et in quo sita (quia in Deo), hic exhortatur ad perseuerandum in
 contemplacione et desiderio istius beatitudinis. Et circa hoc tria
 facit. Primo dicit illum felicem qui relictis aliis diuine
 contemplacioni intendit. Secundo docet quid huiusmodi contemplacionem
 impedit ibi (5) QUONDAM FUNERA. Tercio huiusmodi impedimentum
 deuitare exhortando instruit ibi (52) VOS HEC¹ FABULA. Dicit ergo
 (1) FELIX scilicet est iste QUI POTUIT VISERE id est desideranter²
^uvidere (2) LUCIDUM FONTEM BONI id est Deum de quo supra metro nono

-----
 132 asserciones OP arcessiones J om. G affeciones R / 133 ut JOR
^uvel PG / 134 proposito JOR proponendo PG /

1 hec RPO huiusmodi J / 2 desideranter JOD desiderantur G
 desiderant P desideravit R /

dicitur (23) DA FONTEM LUSTRARE BONI. Sed quia homo ad hoc
 precipue disponitur per hoc quod ab istis terrenis affectum suum
 retrahit ideo subiungit FELIX scilicet ille etiam est (3) QUI
 SOLVERE POTUIT VINCULA id est affectiones GRAVIS TERRE que
 scilicet sua ^ugravitate homines per affectionem sibi ^uvinculatos
 deorsum trahit. Deinde cum dicit (5) QUONDAM FUNERA ostendit
 quid istam contemplacionem impedit, quia affectus terrenorum. Et
 hoc docet per integumentum fabule de Orpheo, cuius mencionem facit
^uOvidius ^{*}Methamorphoseon libro decimo; quam etiam Fulgencius in
 Mitologia exponit non multum aliter quam hic exponam. [Fingitur
~~autem~~ fuisse quidam citharista nomine Orpheus filius Calliope,
 qui tanta dulcedine sonabat citharam quod non tantum homines sed
 bruta allexit et in tantum demulsit quod impetus suos naturales
 dimittebant. Nec tantum hoc sed ^{et} etiam ^{et} silvas ^{et} evocavit et flumina
 stare fecit. Hic uxorem habuit Euridicem, ^{QUAE} quam cum Aristeu^a
 pastor ^{eam} adamare ^uvoluit³, fugiens per ~~prata~~ ^{prata} calcato serpente
 interiit et ad inferos descendit. ^uQuam ^uvolens ^ureducere ab inferis
 Orpheus modulacionibus deos⁴ superos placare ^uategit. Cum autem
 non proficeret, ad infernum descendit et in tantum deos inferos
^udeliniivit quod concessa est ei uxor ea condicione quod non
 flecteret retro aspectum, respiciendo scilicet Euridicem, antequam

---

*

----- ^u
 3 adamare voluit JOR adamaret PG / 4 deos JOR dictis PPeG /

exiret infernum. Cum autem prope exitum esset amore allectus flexit oculos ad tergum sicque uxorem perdidit.] Per Orpheum intelligitur pars intellectiva^u instructa sapientia et eloquentia, unde dicitur filius Phebi et Calliope que est una de novem^u Musis, que dicitur Calliope a callo quod est bonus et phonos sonus. Inde Calliope⁵ quasi bonus sonus, propter quod significat eloquentiam et eius filius dicitur quilibet eloquentia instructus. Et quia Phebus est deus sapientie, ideo dicitur filius Phebi quia instructus sapientia. Iste autem Orpheus per suavitate^um cythare scilicet eloquentie homines brutales et silvestres^u reduxit ad normam rationis, propter quod dictus est bruta et silvas^u movere, sicut infra exponetur. Cuius uxor est Euridice, scilicet pars hominis affectiva^u quam sibi copulare cupit Aristeus, qui interpretatur virtus^u. Sed illa dum fugit per prata id est amena presentis vite^u calcat serpentem non ipsum conterendo sed se ipsam, que superior est inferiori, scilicet sensualitati, applicando a qua mordetur dum per sensualitatem ei occasio mortis datur. Sicque descendit ad inferos scilicet terrenorum curis se subiciendo. Orpheus autem id est intellectus^u volens eam a talibus abstrahere modulationibus placat superos id est per suavem^u eloquentiam coniunctam sapientie ratiocinatur commendando celestia

ut ab istis terrenis ipsam abstrahat. Sed quia ascensus ad
 celestia difficultatem habet propter subtractionem multarum
 delectacionum que impediunt ^uvirtutem per quam fit ascensus (unde
 de ista ^oascensu loquens Virgilius Eneydos sexto dicit:

superasque ^uevadere ad ⁶auras,
 hoc opus, hic labor est. Pauci, quos equus amavit
 Iupiter aut ardens ^uevexit ad ethera ^uvirtus,
 diis geniti potuere),

ideo talibus persuasionibus non ^uelevatur affectus a terrenis;
 et quia celestia talem difficultatem requirunt, ideo dicitur infra
 quod Orpheus conqueritur superos esse immites id est crudeles.
 Ut ergo ^uelevet affectum suum, descendit ad inferos ratiocinando
 scilicet de terrenis ostendendo quot malis sunt implicita et sic
 absolvitur ^uaffectus a terrenis sub condicione scilicet ne dum
 intellectus ratiocinando de terrenis respiciat a tergo flectendo
 aspectum ad uxorem. Quod sic accipiendum est quia intellectus
 aliquando per affectum trahitur. Unde dicit philosophus ⁷tercio
 ethicorum: ^uqualis unusquisque est talis finis videtur ei et ideo
 eciam iudicat aliquando homo ⁸secundum quod affectus est. Si
 igitur intellectus ratiocinando ⁹de terrenis flectat aspectum ad

2 v. 128-131   t 1113 a

-----
 6 ad RPO om. J / 7 tercio JORD primo PPeG / 8 aliquando homo
JOR homo PG / 9 ratiocinando RPO considerando (?) (cōci^{do}) J /

affectum scilicet iudicando¹⁰ terrena delectabilia, iam frustratur
 ab elev^uatione affectus et ideo non debet flectere aspectum ad
 affectum iudicando conformiter ei antequam a terrenis abstractus
 fuerit. Cetera istius fabule exponentur legendo litteram. Est
 autem adv^uertendum hic quod secundum philosophum secundo
 methaphysice non omnes recipiunt veritatem per eundem modum tum
 propter diversam^u consuetudinem¹¹ tum etiam propter diversam^u
 naturam et propter minorem instructionem in logica. Unde provenit
 quod quidam recipiunt melius veritatem per modum demonstracionis
 quidam¹² si probetur¹² per auctoritatem quidam si¹³ per integumentum
 fabularum. Unde ut Boecius talibus satisfaciat nunc demonstracionibus
 nunc auctoritatibus utitur¹⁴ et aliquando fabulas interserit sicut
 hic. Circa istam fabulam tria facit. Primo ostendit quomodo¹⁵
 Orpheus ad inferos descendens pro uxore rogaverit,¹⁶ secundo
 quomodo monstra inferni placaverit ibi (29) STUPET, tercio quomodo
 uxor ei¹⁷ concessa fuerit ibi (40) TANDEM. Dicit ergo primo (6)
 VATES TREICIUS id est Orpheus qui erat de Tracia que est provin^ucia

2^m 995a

-----
 10 scilicet iudicando RPO racionando scilicet iudicando J /
 11 diversam consuetudinem RPO om. J / 12 quidam (quid J) si
 probetur (probatur R) JOR quidam PG / 13 quidam (quid J) si JOR
 quidam PG / 14 utitur JOR om. PG / 15 quomodo JOR quod PPeG /
 16 rogaverit RPO rogaverat J / 17 ei RPO eius J /

quedam Grecie a parte aquilonis. Dicitur ^uvates quia componebat
 carmina. Dicitur autem ^uvates ^uvel a ^uvi ^umentis ^uvel a ^uvidendo ^uvel
 a ^uvico ^uvies quod est ligare. Sacerdotes dicebantur ^uvates a ^uvi
 mentis, quia ^udivino furore agebantur prophetie a ^uvidendo; poete
 a ^uviendo¹⁸ id est ligando quia carmina sua metris et pedibus
 ligabant. Vide hic Hugucionem et Ysidorum Ethymologiarum libro
 septimo capitulo de clericis et gradibus cleri.¹⁹ (5) QUONDAM
 GEMENS FUNERA CONIUGIS scilicet Euridicis (7) POSTQUAM COEGERAT
 AMPNES id est homines fluentes luxuria STARE scilicet per
 refrenacionem passionum SILVAS id est silvestres homines MOBILES
 id est mobiliter: ponitur enim adiectivum pro adverbio CURRERE
 id est ^umovere se ad ^uconvivendum ^usocialiter more hominum FLEBILIBUS
 MODIS id est rationibus suadentibus ad deflendum preterita commissa
 ET POSTQUAM CONIUNXIT CERVA id est humilis et innocens homo LATUS
 INTREPIDUM id est sine terrore ^uconvivendo SEVIS LEONIBUS id est²⁰
 crudelibus tyrannis iam per informacionem abiecta tyrannide (12)
 NEC LEPUS id est ^udives timidus TIMUIT VISUM CANEM id est hominem
 rapacem et spoliatorem²¹ (13) IAM PLACIDUM²² CANTU id est
 predicacione et instruccione Orphei (14) CUM FERVOR id est amor
 uxoris mortue FLAGRANCIOR id est ardencior URERET INTIMA PECTORIS

2. VII^{xii}, 17

18 a ^uviende J / 19 cleri (cli) JR clerici O clericorum PPeG /

20 id est RPO et J / 21 spoliatorem RPO spoliantem (spolia^{te}) J /

22 plaudum J /

NEC MODI id est predicacio per eloquenciam modulata (16) QUI
 CUNCTA SUBEGERANT id est alios homines ^u yicerant ut morigerate
^{u u} yiyerent (17) MULCERENT DOMINUM ab aliis enim ^u yicia et improbos
 mores sua predicacione depellens ipse nichilominus ^{23 u} yiciosus
 mansit quia secundum ^u Ovidium ^u yicio ignominie subiacuit et exemplo
 suo populum ²⁴ Tracie illo ^u yicio primo infecit (18) CONQUERENS
 SUPEROS IMMITES scilicet propter difficultatem scandendi celestia
 ut supra ^u expositi vi est (19) ADIIT DOMOS INFERNAS scilicet
 ratiocinando de terrenis. (20) ILLIC TEMPERANS BLANDA CARMINA
 CHORDIS SONANTIBUS quod dicit propter ²⁵ ^u suavitate[m] et dulcedinem
 eloquencie eius (26) DEFLET id est fletum suadendo canit (22)
 QUICQUID HAUSERAT PRECIPUIS FONTIBUS MATRIS DEE scilicet Calliope:
 fontes ²⁶ autem Calliope, ²⁶ que dicitur eloquencia, sunt tres
 scilicet gramatica rethorica dyaletica. Principaliores sunt autem
 rethorica et dialetica unde totum effudit in eloquenciam quod de
 istis fontibus hauserat (26) DEFLET ECIAM OMNE QUOD IMPOTENS
 LUCTUS DABAT quasi diceret omnia ^u yerba ad que homo per luctum
 impellitur posuit ²⁷ in carmine et dicitur luctus impotens ab
 effectu quia ²⁸ facit hominem impotentem nec eciam hoc contentus

-----
 23 nichilominus RPO uberius (?) J / 24 propositum (ppo^m) J /

25 perper (pp) J / 26 fontes autem calliope RPO om. J /

27 posuit PG possunt R omnia posuit JD omnia imposuit O /

28 quia RPO que J /

quin etiam DEFLET id est carmine fletum suadente promit omne
 quod DABAT id est suggerebat AMOR GEMINANS LUCTUM presencia enim
 noci^u causa^u causat simplicem luctum cui si assit ausencia amati
 duplicatur luctus propter duplicem causam et ideo dicit amorem
 geminare luctum DEFLET inquam COMMOVENS TRENARA id est inferna
 et dicuntur Trenara quasi lamentabilia a trenus treni quod est
 lamentacio. Et declinatur hic Trenarus in singulari et sic est
 nomen cuiusdam montis in quo dicitur esse ^uvia ad infernum; in
 plurali ^uvero dicitur hec Trenara et significat infernum. Sic
 dicit Hugucio in derivacione de teneo tenes. Communiter tamen in
 auctoribus ^uinveni²⁹ hoc nomen scriptum sine 'r' in prima sillaba,
 puta in Doctrinali ubi agit de nominibus etheroclitis ubi dicitur
 Tenarus³⁰ infernus. Sic Menalus.³¹ Sic et Avernus. Item
^uOvidius Methamorphoseon libro decimo: ^{***}

Ad Stiga Tenaria est ausus descendere porta.

Item Lucanus libro nono: et aptam Tenaron umbris. Ponit accusativum
 Grecum apud quos³² est feminini generis, ut hic patet. Tamen Papias
 sicut Hugucio scribit cum 'r', unde ^uvidetur³³ quod subtractum sit³⁴

*

**

*** v. 13

**** v. 36

*****

29 inveni ^uJORD invenitur PG / 30 tenarus ^uROD trenarius P tenarius
 G trenarus J / 31 menalus ^uRPO menalis J / 32 apud quos ^uJOR
 apud Grecos PG / 33 unde ^uvidetur ^uDPO unde dicitur J unde ^uvidetur
^uvidetur R / 34 sit ^uDPG est ^uJOR /

'r' in predictis auctoribus ^u yicio scriptoris. (27) ET DULCI
 PRECE VENIAM id est relaxationem uxoris sue (28) ROGAT DOMINOS
 UMBRARUM id est deos³⁵ infernales qui sunt honores et potestates
 terrene quarum ^uservituti obligatus est affectus. Deinde cum dicit
 (29) STUPET ostendit quomodo Orpheus placaverit ^umonstra infernalia
 primo incipiens a cane qui fingitur ianitor inferni et habere
 tria capita. Per istum canem intelligitur terra, quia sicut
 canis carnes mortuorum lacerat et ^uvorat sic terra. Unde et canis
 iste Cerberus dicitur quasi ^uvorans carnes. Qui dicitur habere
 tria/capita propter tres principales partes terre scilicet Asiam
 Europam et Affricam. Et³⁶ propter tria capita ^uvocatur TERGEMINUS.
 Dicitur igitur TERGEMINUS id est canis iste (30) IANITOR³⁶
 scilicet inferni CAPTUS NOVO CARMINE STUPET quia nulla est pars
 terre in qua non sit admirabilis sapiencia et eloquencia et³⁷ ut
 non³⁷ mulceantur per eam feri et crudeles. Vel per³⁸ canem istum
 intelligitur ira que ad modum canis est corrosiva. Cuius sunt
 tria capita id est ^utres species: una naturalis a qua dicitur homo

-----
^u35 deos RPO dominos J / 36 et propter tria (ista tria G) capita
 vocatur tergeminus dicitur (dicit R) igitur tergeminus id est canis
 iste (ille iste PeG ille R) ianitor RPeG et propter tria capita
 vocatur tergeminus id est canis iste ianitor D iste ianitor PJO /
 37 et ut non JOD ut non PPeGR / 38 ^uvel per JOR quia per PPeG /

irascibilis; alia actualis³⁹ ^u vel causalis³⁹ a qua dicitur iratus;
 tertia inveterata ^u vel habituata.⁴⁰ Quarum quamlibet demulcet
 sapiencia. Vel secundum Ysidorum libro xi. Ethymologiarum
 capitulo de portentis ^u per hunc canem trium capitum significantur
 tres partes etatis per quas⁴¹ mors hominem ^u devorat id est per
 infanciam iuventutem et senectutem, quarum quelibet admiratur
 sapienciam. Deinde describit aliud monstrum, ubi notandum quod
 omne scelus ^u vel est in cogitatione ^u vel in sermone ^u vel in opere,
 propter quod ponuntur esse tres dee sceleris que propter connexionem⁴²
 istorum ad invicem dicuntur esse sorores. Quarum prima ^u vocatur
 Allecto secunda Thesiphone tertia Megea, quas tamen aliter
 distinguit Ysidorus Ethymologiarum libro octavo ^u capitulo de diis
 gencium dicens: aiunt et tres furias feminas crinitas serpentibus
 propter tres effectus qui in animis hominum multas perturbaciones
 gignunt et interdum cogunt delinquere ut nec fame nec periculis
 suis respectum habere permittant: Ira quia ^u vindictam cupit;
 Cupiditas que desiderat opes; Libido que appetit ^u voluptates. Que
 ideo Furie⁴³ appellantur quod stimulis suis mentem feriant et

Give
reference

de XIII iii, 33

-----
 39 actualis ^u vel causalis PeG actualis PJ causalis ORD casualis (?) M /
 40 habituata (habitiata J) JPeGODM habituata que dicitur odium PR /
 41 quas JOR quam PG / 42 connexionem JR connexiones R commixtionem
PPeGO / 43 furie RPO furiose J /

quietam esse non sinant. Et ideo eciam dicuntur (32) ULTRICES
 SCELERUM quia sceleri semper penam mentis adiungunt. Et possunt
 adaptari per suas interpretaciones quia Allecto interpretatur
 impausabilis et significat cupiditatem, Thesiphone⁴⁴ supposita ^ufox⁴⁵
 et significat libidinem, Megera magna contencio et significat iram.
 Dicit ergo (32) DEE ULTRICES SCELERUMQUE AGITANT SONTES id est
 sceleratos METU quia scelerati semper timent. (33) IAM MESTE id
 est dolentes MADENT LACRIMIS quia agitati talibus affectibus⁴⁶
 ad informacionem sapientis dolent de crudelitibus commissis.
 Tercium monstrum quod describit est pena Ixionis de quo fingitur
 quod ^uvoluit concumbere cum Iunone unde accepit cognomen audacis
 quia ^uvoluit ita alte querere amorem. Cui Iuno posuit nubem in qua
 recepto semine nati sunt centauri. Ipse autem iudicatus inferno
 continue ^uvoluitur in rota, cuius integumentum est quod⁴⁷ Iuno
 significat ^uvitam actiyam que consistit in curis temporalium. Unde
 dicitur esse no^uverca Herculis quia talis ^uvita inimica est sapienti
 et ^uvirtuoso. Cum hac ^uvoluit Yxion concumbere quando aliquis in ea
 querit delectacionem beatitudinis. Sed Iuno interponit⁴⁸ nubem
 quia per hanc ^uvitam incurrit homo obscuritatem racionis. Unde

---

-----
 44 thesiphone ROD thesiophone PPeGJ / 45 supposita ^ufox JOR
 supposita ^uvel sumpta ^ufox (^uorum P) PPeG / 46 affectibus JOR
 sceleribus ^uvel affectibus PPeG / 47 quod RGOD et J / 48 interponit
RPO interposuit J /

nascuntur centauri qui in parte sunt homines et in parte equi
quia in parte sunt racionales et in parte irracionales. Qui
apud inferos in rota ^uvolvitur quia deditus curis temporalibus
continue ^uelevatur prosperitate et deprimitur ^u⁴⁹ adversitate. Que
quidem rotacio desistit quando homo sapientia instructus talia
contempnit. Unde dicit Philosophia ⁵⁰ (35) VELOX ROTA NON
PRECIPITAT CAPUT YXIONUM ⁵¹ id est Yxionis scilicet Orpheo canente.
Quartum monstrum quod ⁵² tangit est pena Tantali qui fingitur
lacerasse filium suum et dedisse eum diis ad comedendum, pro quo
dampnatus in inferno dicitur habere aquam usque ad mentum et poma
ante os suum pendencia et tamen fame et siti deficere quia cum
^uvult pomum ^uvel aquam carpere subterfugiunt. Tantalus ^uavarum
significat qui filium ⁵³ suum lacerat dando eum diis ⁵³ ad comedendum
quia quicquid natura carum habet lacerat et exponit ut ^udivicias
acquirat. Quibus tamen cum habundaverit in egestate est quia non
sustinet in necessitatibus suis ea expendere quia delectatus ^uvisu
pecunie non ^uvult ^uacerum ^udiminuere. Unde dicit (37) ET TANTALUS
PERDITUS LONGA SITI scilicet ^uavaricie SPERNIT FLUMINA id est
^udivicias que more fluminis labuntur. Quintum monstrum est pena

---

-----
49 deprimitur JOR deicitur PPeG / 50 philosophia JORD om. PPeG /
51 yxionum RPO yxionem J / 52 quod RPO et J / 53 filium suum
lacerat dando eum diis JORD dat filium diis PPeG /

Ticii qui fingitur ^uvoluisse concumbere cum Latona matre Appollinis. Unde interfectus est ab Appolline et in inferno relegatus, cuius iecur ^uvultur ^udevorat.⁵⁴ Ticius philosophus fuit qui in inquisitione futurorum intentus arte ^mdivinacionis ^uexercuit. Unde dicitur ^uvoluisse concumbere cum Latona matre Appollinis qui est deus ^udivinacionis. Latona dicitur quasi latitona id est incertitudo futuri temporis que homines latet. Que quidem incertitudo quia est causa ^uinveniendi ^uartem ^udivinacionis dicitur mater Appollinis. Sed sagittis⁵⁵ Appollinis occiditur quia ^udiversis ^uspeciebus ^udivinacionis intentus nimio studio quasi mortuus absorbetur. Cuius iecur ^uvultur apud inferos dicitur comedere quia cura et ^uaviditas ^uvoluntatis que secundum phisicos⁵⁶ dicitur ^ufigere in iecore, ut dicit Ysidorus libro xi, capitulo de homine et partibus eius. ^uIpsum iecur continue depascit. Sed hec⁵⁷ cura cessat per informacionem sapientis. Unde dicit (38) VULTUR DUM SATUR EST MODIS id est modulacionibus NON TRAXIT IECUR id est epar Ticii. Secundum Ysidorum Ethymologiarum libro 12, capitulo de ^uavibus ^uvultur a ^uvolatu tardo nominatus magnitudine quidem corporis ^uprepetes ^uvolatus non habet. Harum quasdam dicunt coitu non misceri et sine copula concipere et generare natosque

a XI, 125   b XII vii, 12

54 devorat RPO devoravit J /   55 sattitis J /   56 phisicos JORD
 platonicos PPeG /   57 hec RPO huius vel huiusmodi (h9) J /

earum pene usque ad centum annos durare. Vultures autem sicut
 et aquile eciam ultra maria ^ucadavera ^usenciunt alcius quippe
^uVolantes multa que obscuritate ^ufallium celantur ex alto
 conspiciunt. Deinde cum dicit (40) TANDEM ostendit quomodo uxor
 Orpheo reddita fuerit. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit
 quomodo fuerit reddita, secundo quomodo fuerit perdita ibi (47)
 QUIS LEGEM. Dicit ergo (40) TANDEM ARBITER UMBRARUM id est
 Radamantus (secundum commentatorem) qui apud inferos dicitur
 animas cogere ad fatendum commissum et unicuique secundum merita
 penas distribuere. Unde interpretatur iudicans ^uverbum, de quo
 Virgilius libro sexto Eneydis dicit loquens de locis penalibus: 2
 Gnosius⁵⁸ hec Radamantus⁵⁹ habet durissima regna
 castigatque auditque dolos subigitque fateri
 que quis apud superos furto letatus inani
 distulit in seram commissa piacula mortem.

(41) MISERANS quia eciam tyrannica crudelitas ad misericordiam
 suasionem sapientis et eloquentis perducitur. Ait (40) VINCIMUR
 quia fatetur sapienciam ^uvincere tyrannicam ^acrudelitatem DONEMUS
 VIRO COMITEM id est non detineamus eius effectum sed permittamus
 commitari intellectum sapientia informatum (43) CONIUGEM EMPTAM

a v. 566-569

58 gnosius OP generossius J g'nosius RD / 59 radamantus DG
 redamantus PJO rodamantus R /

CARMINE id est eloquencia sapiencie. (44) SED LEX DONA COHERCEAT
 quasi diceret non simpliciter dabimus sed apponemus condicionem
 quam ^u vocat legem et est lex ista (46) NEPHAS SIT FLECTERE LUMINA
 scilicet ad tergum ^u versus uxorem id est quod ^u faceat motibus
 affectus DUM id est donec LIQUERIT TARTARA id est donec affectus
 abstractus fuerit a terrenis. Deinde cum dicit (47) QUIS LEGEM
 ostendit quomodo Orpheus uxorem perdiderit scilicet quia non
^{u u} servavit legem datam propter magnitudinem amoris. Unde dicit
 (47) QUIS DET LEGEM AMANTIBUS ? quasi diceret amor non potest co-
 herceri lege unde ex amore intenso transgreditur homo legem, unde
 forcior est amor ad impellendum⁶⁰ quam lex ad coercendum, propter
 quod subdit (48) MAIOR id est forcior LEX AMOR EST SIBI scilicet⁶¹
 quam lex a quocumque alio imposita quod bene apparuit in Orphea
 qui propter amorem fregit legem. Unde subdit (49) HEU PROPE
 TERMINOS NOCTIS id est inferni (50) ORPHEUS EURIDICEM SUAM id est
 sibi iam concessam (51) VIDIT respiciendo eam a tergo id est in
 delectacione⁶² ^u temporalium ^u faceudo et per consequens PERDIDIT
 scilicet ab inferis non extrahendo OCCIDIT in inferno eam
 relinquendo. Deinde cum dicit (52) VOS HEC FABULA applicando
 fabulam hanc ad propositum hortatur ^u vitare illud quod contemplacionem

---

60 impellendum RPGD implendum JO / 61 scilicet RPO sed J /

62 in delectacione RPPeGOD delectacioni J /

NB T ^{hanc}
 occidit as
 "killed"

summi boni impedit. Unde communiter homines alloquendo dicit
 HEC FABULA RESPICIT VOS quia scilicet ad ^uvestram informacionem
 est inducta (53) QUICUMQUE QUERITIS id est ^uvultis (54) DUCERE
 MENTEM id est contemplacionem mentis IN SUPERNUM DIEM id est bona
 superna. (56) NAM QUI VICTUS scilicet cupiditate terrenorum
 FLEXERIT LUMINA scilicet racionem et intellectum a celesti bono
 IN SPECUS⁶³ TARTAREUM id est ad terrena ^ufavendo cupiditati uti
 supra expositum est (57) QUICQUID PRECIPUUM TRAHIT id est quicquid
 boni laborando ^uadquisivit per sapienciam et eloquenciam (58)
 PERDIT DUM VIDET INFEROS id est dum est intentus istis terrenis
 et temporalibus que sunt infima. Et hic⁶⁴ terminatur liber
 tercius continens⁶⁵ prosas 12 et metra 12.⁶⁵

-----
 63 in specus JD inspectus PPeGR in impetus Q / 64 hic JOD in hoc R
 sic PPe om. G / 65 continens prosas 12 et metra 12 JORD om. PPeG /